

man først og fremmest kan sige om et saadant Lovforslag, som repræsenterer et stort socialt Krav, at det ligesom er vokset ud af den historiske Udvikling, at det staar i Forbindelse med noget forudgaende, at det ikke er noget, der staar alene, men er en Følge af det, som er gaaet forud, at man i det hele taget, idet man forsvarede dette Lovforslag, og det Krav, det rejser, staar med Historiens Grund under sine Fødder, og er i Stand til at vise, at der bestandig gennem Menneskehedens Historie, om end under andre Former, er forekommet Eksempler paa, at der er fordret noget lignende for andre, som det, vi fordre for os og vore nærmeste. Det Krav kunne ærede Medlemmer gøre gældende, at et saadant historisk Grundlag skal der være til Stede. Det lægger jeg Hovedvægten paa, og det er noget, som vi Socialdemokrater til enhver Tid ville lægge Hovedvægten paa, at der skal være en historisk Forbindelse, fordi man ikke er i Stand til at hugge den historiske Udvikling over eller til at gøre Spring, uden at de blive dyrekøbte, og det ønsker jeg ikke, de skulle være. Da Mæringsloven var til Behandling i det høje Ting, havde jeg, hvad ærede Medlemmer, som den Gang vare til Stede, muligvis ville erindre, Lejlighed til at pege netop paa denne Side af den sociale Lovgivnings Omraade, at enhver social Lovgivning skal kunne pege tilbage paa Historien, og at man skal kunne sige om enhver social Lov, at den er i Overensstemmelse med den historiske Udvikling. Jeg sagde den Gang, at de, der havde nydt godt af Historieundervisningen i vore Stoler, vilde vide, at den Historieundervisning, der gives, er ikke en Lære om det menneskelige Arbejdes Historie, om den menneskelige Udvikling, om Fredens Gerninger, men det er en Lære om noget ganske andet, det er en Lære om Krige, om Konger, om Tyrker, om Prælater. Det er ikke dem, som have sat Mærtepele i vor Historie, men det er det, som vedrører den sociale Lovgivning, det er de store Opfindelser, det store Fredens Arbejde, der ligesom mærker vort Folks Historie, fordi det har bragt Folkene Velsignelser, ligegyldigt om det har været her til Lands eller andre Steder. Jeg har haft den Glæde, at der siden den Tid er fremkommet noget, som tyder paa, at andre end jeg have haft den samme Tanke, og det har jeg da i øvrigt aldrig betvivlet. Det vilde gøre mig ondt, hvis nogen skulde tro, at jeg staar her og vil rose mig af, at det er mig, der har bragt det frem, som jeg nu vil antyde, thi det er det paa ingen Maade, det er min Overbevisning, at mange andre have haft den samme Tanke som jeg i den Retning og søgt

at faa den frem, men formodentlig ikke have kunnet faa den gennemført. Men nu har det været mig en Glæde i denne Sommer at se, at yngre Videnskabsmænd have udarbejdet Stolebøger baade for den lærde Stole og Almuestolen, saa vidt jeg erindrer, som ville medføre, at den historiske Undervisning i Fremtiden kommer ind i en ganske anden Gænge, at der bliver lagt ganske anderledes Vægt paa Folkets Arbejdes Historie, paa den fredelige Udvikling i vort Land, paa de store Opfindelser, som have været af epokegørende Bigtighed paa Arbejds Omraade, som er det, der i Virkeligheden har skabt noget her i Verden. Det er i hvert Tilfælde blevet gjort siden den Tid, og det vil maaske nu sætte sine Spor. Naar man altsaa nu siger, at dette Lovforslag staar uden Forbilleder herhjemme, at vi ikke have noget, vi kunne vise tilbage til, vil jeg svare, at der dog er noget at pege paa, som ligger naturligt for det høstærede Flertal i denne Sal, der for en overvejende Del repræsenterer den store Stand, som hele vort Folks Historie drejer sig om, nemlig Bondestanden. Vi kunne ikke kaste et Blik i vor Historie, vi kunne ikke bivaane en eneste af vor Histories Kampe, hverken paa Krigens eller Fredens Omraader, uden at der strejfses ind paa Bondestanden, og navnlig strejfses der ind paa Bondens store Frigørelseskamp fra Herremændenes Overgreb og fra alle de Misbrug, som disse Herremænd i sin Tid havde Ret til at gøre over for denne store arbejdende Stand. Det er da naturligt, naar man tænker paa, at dette har været Hovedmomentet i vort Folks Udvikling, at man spørger sig selv: Skulde der ikke under hele denne store Frigørelseskamp findes et eneste Eksempel, som kunde danne Forbilledet for det, der her foreslaas? Har det været muligt for denne Stand, som har kæmpet saa ihærdigt for at befri sig for Trældommens Nag, at arbejde sig selv frem til den Tilstand, under hvilken den nu lever, og som er et stort og betydeligt Fremskridt ikke alene for denne Stand, men for hele Samfundet, uden at denne Kamp har sat sig et eneste Spor, som vi ere berettigede til at vise tilbage til og sige om: Her er et Forbillede paa den Kamp, vi begynde for den Stand, vi tilhøre, og som er vokset op i Kraft af denne Udvikling, som De og Deres Fædre have ført og skabt til Fordel for Dem og Deres? Dersom det var saaledes, at man ikke var i Stand til at vise tilbage hertil eller hente et eneste Eksempel herfra, saa havde de Herrer Lov til at sige, at dette Lovforslag maaske var mindre berettiget, end det efter min Formenting er. Men saaledes tror jeg